

Puha költségvetési korlát

Kornai-kurzus,

Szeged,

2014

Új gazdasági mechanizmus

- 1968: Változik a mechanizmus. Árak rugalmasabbak, direkt utasítás megszűnik, vállalati érdekeltség- **de csak forintban** De: a *tulajdon* és a *deviza*: tabu.
- 1972: A SZU keményít. Indirekten direkt irányítás jön létre (Antal László).
- Mindenesetre, **a hiány** a fogyasztási cikkeknel (csaknem) megszűnik. De nem, **a devizánál!**

Modernizációs igény

- Piacra, hatékonyan termelni. De melyikre? A tőkés piacon kemény pénzügyi korlát van, a vevő a pénzéért minőséget vár. Ilyen termék nincs elegendő... **Ebben hiány** van.
- A szocialista piac mindent felvesz. A mechanizmusból fakadóan (trb klíring) nem érzékelhető, hogy **hitelre!**
- Korszerűsíteni kell tehát... Piaci igényekre! (De: Melyikre?) És **beruházási hozzájárulások** a SZU-nak...

Agrár-korszerűsítés, könnyűipar

- Agrárium: kettősség: háztáji és TSz kapcsolat. Az állami gazdaságok modernizálódnak. (Burgert-effektus). Szigetek a szárazföldön... (Schlett A.) De itt is eltolódás a mennyiségi termelés felé! (Bezostaja búza, „gumicsirke”).
- Könnyűipar: a szovjet piacon óriási igény – a lakosság részéről. De ezért nem adnak olajat, csak a „kemény termékekért” (gabona, hús). Modernizációs célú pénz a fejlesztéshez (Keserűné KIP miniszter)

Olajár-robbanás.

- 1994-től indul a csúszó árbázis. A magyar gazdaságpolitika nem engedi rá a változásokat a belső piacra. „Megállítjuk a nemzetközi inflációt a határon!” A vállalat nem érzékeli a drágulást, nem reagál eléggé. Meglepő adatok a szocialista gépipari ártárgyalásokról: a magyar szocialista árszint - adatok rosszabbak, mint a többi KGST-országé! (De csak 1987-ben publikálható!!!) Kin, min múltott???

Dollár mínusz, rubel plusz

- Maga a mechanizmus szív a rubel export felé.
(Könnyebb piac) A promptinkasszós rendszerben a vállalat a pénzénél van. A szovjet partner vevő a feldolgozó ipari termékre, ha az dollár - tartalmú. De rubellel fizet! **Konvertálunk rubelt dollárra.**

A vállalati érdekeltség nem elég kemény pénzügyi korlát a dollár-beépítésre, mert *forintban neki jövedelmező!!!*

1977: új külgazdasági stratégia

- Kevés az exportképes árualap! A forint - felértékelés még csökkenti a tőkés exportban való érdekeltséget . Külön támogatást lehet kapni a költségvetéstől. Ezzel elválnak a tényleges export-import árfolyam!!! A költségvetés hiányát a külföldi kölcsön fedezi.
- Külgazdasági hatások: lebegő árfolyamok, Reagan kamat-emelése. **Hazánk eladósodik...**

Lepuhult költségvetési korlát.

- A nemzetközi eladósodás kitágítja a hazai költségvetés kereteit. A deviza-fizetőképesség azonban bekeményíti. Az ország devizatartalékai a nullára esnek. Belépünk az IMF-be. Kapunk pénzt a hitel-megújításokhoz. Az IMF feltételelessége azonban érvényesül.
- Intézményi reformokba kezdünk. A költségvetés forintban továbbra is ciklikusan húzd meg - ereszd meg...

Világméretű pénzügyi egyensúlyhiány

- 1987-ben jelenik meg e címmel a könyvem. Minden ország-csoport költségvetése eladósodik, a fejletteké is!! Vagyis a puha költségvetési korlát korunk általános jellemzőjévé vált, a polgári demokráciákban is! A jóléti államok jellemzője: gazdag polgár, szegény állam...
- Eichengreen: „eredendő bűn” a nemzeti túlköltekezés finanszírozása külföldi devizával!

1990: nincs tovább

- Hazánkban a fejlemények: Tartalékok 1989-benismét a nullán. A rendszerváltoztatás elkerülhetetlen.
- Kornai felismeri: **a puha pénzügyi korlát nem csupán a szocialista gazdálkodás jellemzője!**
- Sajnos, a következő negyed század erről szól hazánkban is. Csak a nemzetközi adósságszolgálat fizetési képessége szab határt a relatív túlköltekezésnek. (És a maastruchti kritériumok...)

Feldolgozatlan örökség

- A rendszerváltást 80 % körüli államadósság/GDP aránnyal kezdtük. Most újra **ugyanitt vagyunk**, csak közben az állam vagyona 85%-ról 7%-ra leolvadt. GDP nő: 13x, adósságszolgálat: 25x
- A rendszerváltozáskor a nominális munkajövedelem a GDP-nek még 46%-a: 2009-re már csak 19% !!!! A GDP ugyan nőtt, de a **lakosság életszínvonala** relatíve rosszabb.

Hova lett a jövedelem?

- Az állam eladósodása- s nagyrészt külföld irányába- kiszippantja a gazdaságból a jövedelmet. A külföldi *kölcsöntőke* kamatjövedelmet von ki. A *betelepülő külföldi* tőke pedig a nagyobb termelékenységgel előállított nagyobb jövedelmet **extraprofitként** elsajátítja. Teheti, mert ez a **globalizmus** törvénye, mivel belépett a nemzetközi piacra 1md fő olcsóbb munkaerő...

Mit tehetünk?

- Meg kell állítani az államadósság növekedését, azaz, keményíteni kell a költségvetési korlátot. (A baj, hogy nincs hova a megszorításokkal áttolni a közösségi kiadásokat, túl alacsonyak a bérek...)
- Át kell váltani hazai finanszírozásra. Ehhez nem túl sok (kevés) a hazai megtakarítás.
- Emelni kellene a béreket, de hogyan?

Reménysugár

- Amíg az ázsiai bérek sokkal alacsonyabbak a magyarnál, ez a korlát fennmarad.
- (Halvány) reménysugár:Hírek szerint a kínai munkások sztrájkjal küzdenek a jobb bérekért. Kelet Európa felértékelődik... De : It's a long way to Tipperary... Még sokáig alacsonyabbak lesznek a hazainál...

Köszönöm a figyelmet!!!